

СОВЕТ ЎЗБЕКИСТОН

ЎЗБЕКИСТОН КОММУНИСТИК ПАРТИЯСИ МАРКАЗИЙ ҚЎМИТАСИ ВА ЎЗБЕКИСТОН ССЖ ОЛИЙ КЕНГАШИНИНГ ОРГАНИ

№ 286 (20. 853) 1990 йил 14 декабрь, жума Баҳси 3 тийин.

КПСС Марказий Қўмитаси Пленумининг 1990 йил 11 декабрдаги Қарори

ИТТИФОҚ ШАРТНОМАСИНИНГ КОНЦЕПЦИЯСИ ВА ПАРТИЯ ТАШКИЛОТЛАРИНИНГ ВАЗИФАЛАРИ ТЎҒРИСИДА

1. Совет жамиятининг тараққиёт қўли миллатларнинг аниқлаш вазифини кўн тартибга жуда ўткир қилиб қўйди. КПСС Марказий Қўмитаси ҳисоблайдики, ягона Совет Иттифоқини янгилаш ва сақлаб қолиш ҳалқларимиз эркин ривожланишининг зарур шартидир.

Энг муҳим муаммолар — иқтисодий, ижтимоий, миллатлараро, сиёсий, ҳуқуқий муаммоларнинг ҳал этилиши, ҳокимият обрўсининг мустаҳкамланиши, ССЖИнинг ҳалқро мавқеи сақлаб қолиниши ва мустаҳкамланиши янги Иттифоқ шартномасининг қабул этилиши билан боғланган.

Миллий сиёсатдаги нотўғриликларни тугатмай туриб, ҳалқларга жумҳуриятларнинг ҳақиқий тенг ҳуқуқлиги ва мустақиллигини таъминлаб бўлмаслиги Пленумнинг ишончи қонил.

КПСС Марказий Қўмитаси мамлакатнинг мустақил тенг ҳуқуқли Совет Социалистик Жумҳуриятлари Иттифоқи тарзидан янги давлат тузилишини имкони борича қисқа муддатларда ҳуқуқий жиҳатдан расмийлаштириш ва мустаҳкамлаб қўйиш тарафдоридир.

2. Пленум ҳисоблайдики, Иттифоқ шартномаси концепцияси миллий-давлат тузилишини ҳалқчиллик руҳида ўзгартириш ва жамиятнинг янгилаштириш учун негиз яратди. КПСС бу концепциянинг Иттифоққа бирлашиш иштирокида, инсон қаерда яшайдиган қатъи назар, унинг ҳуқуқлари устунилик, ҳар бир ҳалқнинг ўз тақдирини ўзи белгилаш ва ўзини ўзи бошқариш ҳуқуқи ҳаққидикин принциплари, давлат сиёсатининг демократия, иқтисодий эркинлик, мулк шакллариинг хилма-хиллиги, миллий маданиятларининг эркин ривожланиши ва бир-бирини ўзаро бойитиш, умумбашарий ва миллий қадриятларни бирга қўйиш йўли каби энг муҳим қондаларни қўллаб-қувватлайди. Бу принциплар КПССнинг миллий сиёсатига асосий ёндашувларига мос келади ва жумҳуриятларнинг мустақиллик тўғрисидаги декларацияларида Иттифоқни янгилашга қаратилган қондаларга асосланади.

3. Шу билан бирга Пленум Иттифоқни янгилашнинг социалистик руҳи аниқ белгиланган бўлиши, жумҳуриятларнинг ваколатлари баъзилар баён этилиши, шартноманинг субъектлари белгиланиши, шу тариқа барча ҳалқларнинг янгилашган Иттифоқни қўришда демократик тарздаги иштироки таъминланиши тарафдор эканини билдиради. Иттифоқда аъзолик тўғрисидаги масала ҳаққининг ўз хоҳиш-иродасини эркин изҳор этиши орқали, шу жумладан умумхалқ овозига қўйиш йўли билан ҳал қилиниши керак. Шартномада оз сонли ҳалқларнинг ҳуқуқлари ҳимоя қилинишининг нафолатларини акс эттириш зарур.

4. Пленум ССЖИ Олий Кенгашининг «Мамлакатдаги аҳвол тўғрисида»ги қарорини,

ССЖИ Президентининг давлат ҳокимияти амалдаги тузилишини ислоҳ қилишга ва мустаҳкамлашга, қонунларнинг талаблари бажарилишига, истеъмол, айниқса озиқ-овқат бозоридикин вазиятнинг тартибга солишга, миллатлараро муносабатларни нормаллаштиришга қаратилган чора-тадбирлари дастурини қўллаб-қувватлайди ва коммунистларга инқирозга қарши чора-тадбирларини амалга оширишга зўр ғайрат билан қўмақлашини тавсия қилади.

Марказий Қўмита Пленуми бевосита республикаларо алоқаларни икки томонлама ва кўп томонлама асосда ривожлантиришни маъқуллаш билан бирга, уларни Иттифоқ шартномаси қўйишга қарама-қарши қўйиш мақбул эмас, деб ҳисоблайди.

КПСС Марказий Қўмитаси ҳисоблайдики, мамлакатда ҳуқуқ-тартиботни сақлаш амалдаги Иттифоқ қонунларини ҳурмат қилиниши ва бекум-қўст бажарилиши талаб қилади. Бу қонунлар Иттифоқ шартномаси имзолангунча ва янги Иттифоқ Конституцияси қабул этилгунча ўз кучини сақлаб қолади.

5. Пленум қатнашчилари КПССнинг тарихий истиқболли социалистик олий мақсадлар учун, чинакам миллий ва байналмилал манфаатлар учун кураш билан чамбарчас боғлиқлик асосидан амалдаги Иттифоқни ҳисоблайдики, иттифоқдош жумҳуриятлар Компартияларининг биргаликдаги фаолияти жумҳуриятларнинг янги Иттифоқ шартномаси асосидан амалий мустақиллигига эришишга қаратилиши керак.

Партия Қўмиталари, бошланғич ташкилотлари масалаларини янгилаштиришга ҳаракат қилишлари, ҳалқларимизни бирлаштириб турган ҳамда ўзаро ёрдам ва мадакорликка таяниш имкониятини бераётган қадриятларини муҳофаза қилиш соҳасида янада қатъийроқ ҳаракат қилишлари лозим.

6. КПСС Иттифоқни янгилаш ва сақлаб қолишнинг ёқлаб чиқаятган ижтимоий-сиёсий ҳаракатлар ва партиялар билан мулоқотга ва ҳамкорликка тайёр, айни вақтда партия Иттифоқни барбод қилишнинг ўз олдига мақсад қилиб қўйган миллатчи-шовинистлар билан бирон-бир муроаса келиш эҳтимолини рад қилади. У айирмачиликка, бошқа миллат кишиларига нисбатан адоват уруғларини сочиб йўлидаги урунчиларга, нацистларнинг гушташларини оқлаш, совет даври тарихини йўққа чиқариш мудоаларига бундан буён ҳам зарба бераверади.

7. КПСС Марказий Қўмитасининг Пленуми шартнома лойиҳасини ва декабрь Пленуми якуларини барча бошланғич партия ташкилотларида муҳокама қилиш зарур деб ҳисоблайди. Ҳар бир кишининг дилига йўл топиш, ҳалқларимизнинг тақдирлари муштараклиги, асрий анъаналар, чуқур иқтисодий ва маънавий алоқалар Иттифоқни сақлаб қолишни та-

қозо этаётганига далил-исботлар билан ишонтириш муҳимдир. Иттифоқ зарурлигининг яна бир сабаби шуки, у жумҳуриятлар ҳудудий яхлитлигининг, барча ҳалқлар хавфсизлигининг ишончли қаролаткидир. Алоҳида бўлиб олиш, шу жумладан божхоналар ва бошқа тўсиқлар билан ўзини ажратиб йўлидаги ҳар қандай урунчилар иқтисодий бирлашув манфаатларига ва Умумийиттифоқ бозорини ривожлантиришга зиддир. Кучли мустақил жумҳуриятлар ва кучли Иттифоқ — келажакимизни тўла-тўқис белгилаб берадиган диалектик бирликдир.

8. КПСС Марказий Қўмитасининг «Сиёсий бюросига, Котибияти, иттифоқдош жумҳуриятлар Компартияларининг Марказий Қўмиталарига, жумҳурият, ўлка, вилоят, округ, шаҳар ва район партия комитетларига барча поғоналардаги Советлар орқали партиянинг ССЖИ Иттифоқини сақлаб қолиш ва тубдан янгилаш йўлини ўтказишда коммунист депутатларга амалий ёрдам бериш тавсия этилади. Бу соҳада партия матбуоти, оммавий ахборот воситаларида ишловчи коммунистлар фаол ва аниқ мақсадни қўлаб иш туттишлари керак. Пленум марказий телекўрсатувда миллатлараро муносабатларини, совет жумҳуриятлари ҳалқларининг турмушини еритиш учун махсус «Хамдустлик» каналини барпо этиш кераклигини билдиради. Шу масалалар юзасидан таниқли фан ва маданият арбоблари, ишчилар, деҳқонлар ўз фикрларини билдиришлари, улар ўз обрў-эътиборлари билан, амалий мавқеи билан кўп миллатли давлатимизни сақлаб қолиш ҳаётий зарурат эканини тасдиқлашлари муҳимдир.

9. Пленум ҳисоблайдики, миллий-давлат қурилишини такомиллаштириш миллий муносабатлар назарисини ва амалиётининг энг муҳим масалаларини жиддий илмий ишлаб чиқишни талаб қилади.

Пленум махсус илмий марказ барпо этилиши, шу муаммолар юзасидан даврий нашр таъсис қилиниши кераклигини билдиради. КПСС Марказий Қўмитасининг Котибияти ушбу топшириқнинг бажарилишини назорат остига олсин.

10. КПСС Марказий Қўмитасининг Котибияти, иттифоқдош жумҳуриятлар Компартияларининг Марказий Қўмиталари, жумҳурият, ўлка, вилоят, округ, шаҳар ва район партия қўмиталари Иттифоқ шартномасининг лойиҳасини муҳокама қилиш жараёнида айтилган тақдир ва мулоҳазаларни умумлаштириб, ССЖИ Олий Кенгашига ва жумҳуриятларнинг Олий Кенгашларига тақдим қилинсинлар.

КПСС Марказий Қўмитасининг Пленуми мамлакат коммунистларига, меҳнатнашларига муножаат этиб, кўп миллатли давлатимизни мустаҳкамлаш, фуқароларнинг тинчлигини ва миллий ишонглигини таъминлаш йўлида куч-ғайратларини берилаштиришга қақарида.

ССЖИ Олий Кенгашида

ССЖИ Олий Кенгаши ССЖИ Президентининг тақдирномасини кўриб чиқиб, қарор қилди: ўртоқ Николай Семёнович Трубин ССЖИ Бош прокурори этиб тайинлансин; ўртоқ Сергей Геннадьевич Лушчиков ССЖИ Адлия вазири қилиб тасдиқлансин; ўртоқ Вениамин Федорович Яковлев ССЖИ Адлия вазири вазифасидан озод этилиб, ССЖИ Бош давлат ҳақами қилиб тайинлансин.

(ТАСС).

САЙЁРАМИЗ НАФАСИ

ШАРТНОМАЛАР КУЧГА КИРДИ

● ХЬОСТОН. (Техас штати). ССЖИ ташқи ишлар вазири Э. А. Шеварднадзе ва АҚШ Давлат котиби Ж. Бейкер ўзаро учрашиб, муҳим масалалар юзасидан фикр алмашди.

Улар 1974 йил 3 июлда Москвада имзоланган ер ости сиёсатини келтириб ўтурсида ССЖИ билан АҚШ ўртасида тузилган Шартнома ва 1990 йилнинг 1 июнида Вашингтонда имзоланган Шартнома протоколи, шунингдек 1976 йил 28 май кунини Москвада ва Вашингтонда имзоланган тинчлик мақсадларида ер ости ядро портлатишлари тўғрисида ССЖИ билан АҚШ ўртасидаги Шартнома ва 1990 йилнинг 1 июнида Вашингтонда имзоланган Шартнома протоколи ратификация қилинганлиги тўғрисидаги ёрлиқларни эълон қилди.

Шу тариқа, ССЖИ ва АҚШ ўш беш йилдан бери ривоз этиб келаятган ана шу иккита шартнома 1990 йилнинг 11 декабрда расмий равишда кучга кирди.

● Вилоят партия қўмиталари биринчи котиблари йўқламаси

ҲАМЖИҲАТЛИК—МУВАФФАҚИЯТ ГАРОВИ

ИҚТИСОДИЙ МУСТАҚИЛЛИК—СИЁСИЙ МУСТАҚИЛЛИК АСОСИ

Қ. Х. ХОЛМИРЗАЕВ.

Андижон вилояти партия қўмитасининг биринчи котиби, халқ депутатлари вилоят Кенгашининг раиси.

Ўзбекистон Компартиясининг XXII съезди жумҳурият коммунистлари ҳаётида катта тарихий воқеа бўлди. Компартия ўз Устави ва Ҳаракат дастурини қабул қилди. Бу чинакам мустақиллик сари қўйилган дадил қадам бўлди. Съезд қабул қилган муҳим ҳужжатлар ва қарорларини изчиллик билан турмушга татбиқ этишга киришиш ҳар бир коммунист, ҳар бир бошланғич ташкилот ва партия комитетларининг биринчи вазифасидир. Қўйида эълон қилинаётган мақолада ана шулар ҳақида, шунингдек бозор иқтисодиётига ўтиш шартотида Андижон вилояти, унинг коммунистлари, депутатлари, умуман меҳнатқиллар олдига турган муаммолар ва вазифалар, ҳозир амалга оширилаётган ишлар тўғрисида сўз боради.

Ижтимоий ва сиёсий ҳаётнинг алоҳи-

да акроби турадиган томонларидан бири шуки, эндиликда инсон шани, қадр-қиммати, эркин меҳнати, фаровон турмуш кун тартибидан мустаҳкам ўрин олди. Ўзбекистон Компартияси айна шу масалада қатъий йўлни ишлаб чиқаятганлиги, партия халқ тақдирига янги ёндашувлар билан муносабатда бўлаётганлиги муҳимдир. Фикрлар хилма-хиллиги даврида партия ўз ҳаракат йўлини белгилашда ленинча йўл-йўриқларга астойдил суянмоқда. Бунинг билан чуқур ҳис этган ҳар бир коммунист, ҳар бир фуқаро жумҳуриятимиз Компартияси XXII съезди иккинчи босқичи тасдиқлаган партия Устави ва Ҳаракат дастурини катта умид билан кўтиб олмоқдалар.

Халқ тақдирини билан чамбарчас боғлиқ бўлган Ҳаракат дастурида бошқариладиган бозор иқтисодиётини шакллантиришга алоҳида урғу берилганлиги бежиз эмас. Дарҳақиқат, эскича усуллар билан бутунги кун муаммоларини асло ҳал этиб бўлмайди. Янги тафаккур ва янгилаш йўлининг муҳим ижтимоий-сиёсий ҳаракатида партия ташкилотлари қандай фаол иштирок этишлари мумкин? Вилоят партия ташкилоти бу борадаги вазифа анча масъулятли эканлигини ҳис этиб, биринчи талда оммага суяниб, кенг миқёсдаги маърифий ишларни вазиятдан келиб чиққан ҳолда ташкил этишга интиломоқда. Барча соғлом кучларни бирлаштириб, уларнинг фаолиятини бир мақсадга йўналтириш вилоят партия қўмитаси олдига турган муҳим вазифалардан биридир. Биз ҳудди шу йўлни таллаб олиб шаҳар ва ноҳияларда, меҳнат жамоаларида, ташкилот ва муассасаларда бутун чоралар билан тартиб-нортибни мустаҳкамлашга ҳаракат қилияпти. Ҳар бир партия ташкилотиди, ҳар бир коммунистда қайта қуриш муваффақияти учун. Президентимиз Фармонларини ўз вақтида ва изчил бажариш учун масъулият ҳиссини кучайтиряпти.

Одатда ҳар бир жамиятда рўй берадиган ижтимоий-сиёсий жараёнлар ўзига жўн йўл топа олмайд. Жумҳурият ҳудудининг аниқ бир фозинини эгаллаган ва аҳолисининг қарийб 9 фозинини қамраб олган вилоят шартотида қайси йўлни қарор топтириш маъқул? Ёчимини кутаётган муаммолар шунчалар кўпки, уни энди фуқаро билан маслаҳатлашмай туриб асло ҳал этиб бўлмайди. Ўтказилган ижтимоий таъдиқотлар, жойларда олиб борилган мулоқотлар шунини кўрсатаяптики, ерга ериш имконияти чекланган ва ортқча ишчи кучига эга бўлган вилотимизда қогроқ корхоналар тармоғини муттасили равишда қўлайтириш орқали кўп масалалар ижобий ҳал этилиши мумкин.

Бу борада Иттифоқ ва жумҳурият идоралари билан ҳамкорликда ишлаб чиқилган вилот раёсатига изчиллик билан амал қилиш партия ташкилотларининг диққат марказида турибди. Мана шу қатъийлик билан ҳаракат қилиш тўғрисида қисқа вақт ичида вилотимиз ноҳия, шаҳар ва қишлоқларида режадаги 3 та ўрнинг 13 та сановат комбинати ва олти жойда уларнинг филиаллари қурило, ишга туширилади. Натияжада 1,5 мингдан ортқ киши қўшимча равишда иш билан таъминланади. Маҳаллий сановатга қарайли бу корхоналарда келаси йилдан бошлаб йилга 12—15 миллион сўмлик кенг истеъмол моллари ишлаб чиқарилади.

Шу билан бирга Қўлда трикотаж-текстиль, Олтинқўл трикотаж-полотно, Маданият, Тўртқўл, Полвонтош пойабзал, Илкческ пайпоқ тўқиш фабрикаларида асосан кенг истеъмол буюмлари тай-

ёрланаётганлиги ҳам вилот партия ташкилотининг ҳаракат дастури халқчил эканлигини кўрсатиб турибди.

Истеъмол бозоридикин тақчилликнинг асосий сабабларидан бири жойларда тайёр махсулот ишлаб чиқаришдан кўра хом ашё тайёрлаш устуи эканлиги сир эмас. Шу ўринда мисол тариқасида бита кўрсаткични келтириш жоиз. Вилотимизда пиллачилик салмоқли ўрнини эгаллайди. Чўноччи, жорий йилда режадаги 4100 ўрнинг 4841 тонна қимматбаҳо махсулот еттиштирилди. Афсуски, вилотимизда пиллага дастлабки ишлов берадиган корхона йўқ. Бу масала вилот раҳбариятида кўриб чиқилди ва замонавий технологияга асосланган фабрика қуришга қарор қилинди. Шу кунларда Булоқбўши қишлоғида бу фабрика қурилиши яқдал олиб бориломоқда. Бундай мисолларни яна келтириш мумкин.

Маълумки, вилотимизда сановат ишлаб чиқариш жумҳуриятимизнинг бошқа регионларига нисбатан бирмунча усту даражада ривожланган. Бироқ узоқ йиллар мобайнида мавжуд корхоналар да қайта жиҳозлаш ва замонавий технологияга асосланган ишлаб чиқаришнинг ташкил этиш ўз ҳолига ташлаб қўйилган. Шубҳасиз, бундай шартотида ҳаридорги махсулот тайёрлаб бўлмайди. Партия ташкилотлари сановат корхоналарида бундай вазиятнинг бартараф этиш, бунинг учун эса биринчи навбатда маънавий жиҳатдан эскирган дастгоҳлар ўрнига серунум ва меҳнат сарфини бирмунча камайтирадиган жиҳозлар ўрнатилган борадида меҳнат коллективларининг дилидаги ҳамда ташаббускорлигига суянмоқдалар. Бунда корхоналарнинг тўғридан-тўғри ҳалқро алоқага чиқишига алоҳида эътибор берилмоқда. Адижон пойабзал ишлаб чиқариш бирлашмаси, вилот маҳаллий сановат савдо бирлашмаси, ил-таълима бирлашмасининг йиғирув фабрикаси жамоалари шулар жумласидандир. Бу алоқалардан кутилган мақсад шуки, хориқдаги ишбилармон кишилар билан ҳамкорлик асосида ишлаб чиқаришни тубдан ўзгартириш ва бу ерда меҳнат қилаётган ҳар бир кишининг иши ва турмушига ижобий таъсир кўрсатишидир. Шу ўринда бир нарсани айтиб ўтиш керак, хориқликлар билан муносабатларда эҳтиёт бўлишимиз, фойда олишни назарда тутишимиз, алданиб қолмаслигимиз зарур.

(Давоми иккинчи бетда).

ССЖИ Фанлар академияси комиссиясининг мажлиси

13 декабрь кунин Ўзбекистон пойтахтида ССЖИ Фанлар академияси Урта Осиё ва Қозғоистон муаммолари билан шуғулланувчи илмий комиссиясининг мажлиси бўлиб ўтди. Унда Москва, Олимпиа ва Тошкент иқтисодий олимлари қатнашмоқдалар. Улар бозор муносабатлари шартотида иқтисодий ҳамкорлик юзасидан амалда бўёга чиқариш, минтақанинг сановати ва қишлоқ ҳўжалиги тузилишини ўзаро манфаатларини эътиборга олиб такомиллаштириш масалаларини муҳокама қилди.

Мажлис қатнашчилари ўрта Осиё жумҳуриятларида бой табиий ва минерал ресурслар борлигини таъкидладилар. Аммо бу ресурслардан ҳозирча самарали фойдаланилмайти, кейинги вақтларда вужудга келган иқтисодий алоқалар бузила бошлади.

Мажлисда комиссиянинг ўзинини қайта қуриш зарурлиги, бу комиссия ўз қўйғайратларини минтақа жумҳуриятларини ижтимоий-иқтисодий ривожлантириш; ресурсларини тежаш, экология, пахтачилик комплексини такомиллаштиришнинг энг муҳим муаммоларини ҳал қилишга сафарбар этиш лозимлиги таъкидланди. (ЎЗТАТ).

ТЕНГ ҲУҚУҚЛИЛИК ВА МУСТАҚИЛЛИК АСОСИДА

КПСС Марказий Қўмитасининг матбуот марказида учрашув

Шунингдек, ҳужжат давлат сиёсатининг демократиялаш, иқтисодий эркинлик, мулк шакллариинг хилма-хиллиги, миллий маданиятларнинг эркин ривожланиши ва бир-бирини бойитиш, умумбашарий ва миллий қадриятларни бирга қўйиш сингари энг муҳим қондаларига ҳам асосланмоғи лозим.

Пленум Иттифоқни янгилашнинг социалистик тарзини аниқ белгилаб қўйиш, жумҳуриятларнинг ваколатларини баъзилар баён этиш, шартнома субъектларини аниқлаш кераклигини қатъий қилиб айтиди, бу шартнома янгилашган Иттифоқни қўришда барча ҳалқларнинг демократик иштирокини таъминлайдиган бўлиши лозим.

Биз шу концепцияга асосланб иш тутамизки, деб таъкидлади нотиқ. Иттифоқда аъзолик тўғрисидаги масала ҳалқларнинг ўз хоҳиш-иродасини эркин изҳор этиши асосида, шу жумладан, умумхалқ овозига қўйиш йўли билан ҳал қилиниши керак.

Пленум шартномада оз сонли ҳалқларнинг ҳуқуқларини ҳимоя қилиш кафо-

тузилишини ислоҳ қилишга ва мустаҳкамлашга, қонун талабларини бажаришга, истеъмол бозоридикин вазиятнинг тартибга солишга, миллатлараро муносабатларни нормаллаштиришга қаратилган чора-тадбирлари дастурини қўллаб-қувватлади. Мамлакат коммунистларига инқирозга қарши чора-тадбирлар амалга оширилишига зўр ғайрат билан қўмақлаш тавсия этилди.

Иттифоқ шартномаси билан жумҳуриятларро алоқалар — икки томонлама ёки кўп томонлама асосдаги шартномалар ўртасидаги нисбат масаласи жуда долзарб масалалар. Пленум бундай шартномалар, ҳеч сўзсиз нормал бир иш эканини тан олди. Аммо улар Иттифоқ шартномаси қўйишга қарама-қарши қўйиш масаласи лозим, чунки улар Иттифоқ шартномасининг ўрнини мутлақо ололмайд.

Пленум қатнашчилари Иттифоқни янгилаш ва сақлаб қолишнинг ёқлаб чиқаятган ижтимоий-сиёсий ҳаракатлар ва партиялар билан бундан буён ҳам мулоқот ва ҳамкорлик қилиш зарурлигига зўр ишонч билдирдилар. Шу билан бирга

партия Иттифоқни барбод қилиш мақсадини қўлайдиган миллатчи-шовинистлар билан бирон-бир муроаса келиш эҳтимолини рад қилади. Партия айирмачиликка, бошқа миллат кишиларига нисбатан адоват уруғларини сочиб йўлидаги урунчиларга, нацистларнинг гушташларини оқлаш, совет даври тарихини йўққа чиқариш мудоаларига бундан буён ҳам зарба бераверади.

Пленум иштирокчилари қизгин, баъзан жуда ўткир тус олган муносаба натижасида қабул этган қарор Марказий Комитет Пленумининг партия коллектив органи тарзидан нўнган назарини акс эттирди.

В. А. Ивашко турли поғоналардаги Советларга сайланган коммунист депутатларнинг, шу жумладан, КПССдан сайланган ССЖИ халқ депутатларининг фаолияти ҳақида тапириб, ҳозирги вақтда КПСС Марказий Комитетининг навбатдаги Пленумида Советлардаги коммунистларнинг иши масаласини махсус кўриб чиқиш тўғри бўлур эди, деб айтиди.

Ҳозир иттифоқдош жумҳуриятлардаги, шунингдек, бошқа миллий-ҳудудий тузилмалардаги партия ташкилотларининг фаолиятида кўпгина янгиликлар пайдо бўлди, деб таъкидлади А. С. Дасохов журналистларнинг саволларига жавоб қайтариб.

Пленумда деб таъкидлади у яна, Болтиқбўйи партия ташкилотлари вакилларининг партия Марказий Қўмитаси Бош котиби ва ССЖИ Президентини М. С. Горбачёвга мурожаат қилиб, ўртага қўйган амалий тақдирларни янгради. Улар Болтиқбўйи жумҳуриятларида инсон ҳуқуқларини ҳимоя қилишга алоқадор қонун ҳужжатларини тўла-тўқис амалга оширишни тақдир қилган эдилар. А. С. Дасоховнинг фикрича, масаланинг шу тарафда қўйилиши мутлақо ўринлидир.

В. И. Ивашко, А. С. Дасохов ва А. Н. Гиренко совет ва чет эл журналистларининг кўпгина саволларига жавоб қайтардилар.

(ТАСС мухбири).

(ТАСС мухбири).

Михаил Горбачев тақдим этган ва матбуотда босилган Иттифок Шартномасининг лойиҳасини ўқиб чиқиди ва амалдаги ССЖИ Асосий Қонунининг 48-моддасида белгилаб берилган ҳуқуқидан бир фуқаро сифатида фойдаланиб, ушбу лойиҳа хусусидаги мулоҳазаларини ўқувчилар билан ўртоқлашнишга ўз бурчим деб биламан.

Лойиҳанинг «Асосий қондалар» деб аталган биринчи қисмидаги биринчи қондалда «Шартномада қатнашувчи ҳар бир жумҳурият мустақил давлатдир ва ўз ҳудудида тўла давлат ҳокимиятига эгадир» дейилиши қонунан тўғри ва асослидир. Лекин лойиҳанинг бундан кейинги деярли барча қисмлари ва моддаларида биринчи қондалда айтилган фикр пинҳона ва ошқорча, турли чеклашлар орқали рад этила борилади, унитар давлатни сақлаб қолқишга ҳаракат қилинади. Масалан, ана шу биринчи қонданнинг иккинчи бўлагиди, жумладан, бундай дейилади: «ССЖИ Иттифоқи — мустақил Федератив давлатлар» (мақоладаги барча таъкидлар меники. — А. И.). Таъкидидан ҳам кўриниб турибдики, бунда юридик ва сиёсий нуқсонга йўл қўйилган. Чунки ҳар бир иттифокдош жумҳурият бир мустақил давлатдир. Шу қондандан келиб чиқиб, ССЖИ Иттифоқи — мустақил давлатларнинг иттифоқи дейилса, федеративликка, яъни иттифоқчиликка қонунари рия этилган бўлади. Шу қондандан келиб чиқиб иш тутилса, мустақил давлатларнинг иттифоқини ягона шахс эмас, балки иттифокни таъсис этган давлатларнинг президентлари навбатма-навбат маълум муддат (масалан, бир йил) давомида бошқариладилар. Чиндан ҳам федератив давлатни ягона шахс бошқарса, унда федерация бўлмай, унитар давлат бўлиб қолади.

Лойиҳада изчиллик йўқ. Масалан, «Асосий қондалар» бўлимининг учинчи қондаси, жумладан, «ССЖИ фуқароларининг она тилини ўрганиш ва ундан фойдаланиш имкониятига... нафолат берилади», дейилса, «Ҳокимият ва бошқарув идоралари» деган учинчи бўлимининг 19-моддасида «...рус тилини ССЖИнинг давлат тили деб эътироф қилди» деб юқоридаги фикр асосан рад этилади. Чунки халқаро қонунларга кўра ҳам, умуман инсонийлик нуқтаи назаридан ҳам федерация шароитида унинг таъсис этувчилардан факат биттасининг тилига алоҳида имтиёз бериб бўлмайди. Халқлараро муносабатларда имтиёз берилиши, демек тенглик йўқолади, тенглик бўлмагач, дўстликка путур етади, дўстлик бўлмагач, федерация мустаҳкам бўлмайди ва ундан бора-бора фазз кетиб, охири-охирида таназзулга учрайди. Қонуна эса мустақил давлатларнинг иттифоқи нечта субъектдан, яъни таъсис этувчилардан иборат бўлса, улар ҳаммасининг тиллари Иттифокнинг давлат тиллари бўлиши шарт.

Иттифокда битта тилини давлат тили деб эълон қилиш мумкин эмас. Масалан, рус тилини Иттифокнинг давлат тили деб эълон қилинса, Иттифок амалда Россия бўлиб қолади. 70 йиллардан бери шундай бўлиб келгани етмайдики? Демак, янги Иттифок Шартномасидаги бу нуқсонни бартараф этиш шарт. Акс ҳолда янги Иттифок Шартномасини тузишга не ҳожат? Эскиси бор-ку, ахир. Рус тилини Иттифокда давлат тили қилиб қўйилишининг хатари томони шунки, биринчидан, бу тилда гапашувчиларнинг миқдори бошқа тилларда гапашувчилар миқдоридан 3, 7, 15 баравар ва ҳаттоки 150 марта (масалан; эстонлар ҳозир 800-900 минг киши афродида) кўпдир. Кўпсонли бўлиши устига яна унга Иттифокнинг давлат тили мақоми бериладиган бўлса, унинг мавқеи бошқа тилларнинг мавқеидан ҳаддан ташқари ошиб кетиб, ўзга тиллар лат ейиши мумкин. Иккинчидан, рус тили бериладиган имтиёз ўз навбатида бу тилда гапашувчилар алоҳида ўз-ўзидан буюк миллатчилик иллатини вужудга келтириши турган гап. Учинчидан, Иттифокда аъзо бошқа жумҳуриятларда яшовчи, рус тилида гапашувчи аҳоли ҳам «Иттифокнинг давлат тили рус тили-ку, факат шу тилини билмас бўлди-да», дея жумҳуриятнинг давлат тилига ҳурмат кўрсатмайдилар, уни ўрганиши ўзига ортқиқ юк деб ҳисоблайди.

Бу мулоҳазалар ҳавойи гаплар эмас, мен бу фикрларни ҳозирги реал аҳволдан, турмушдан олиб сўзлайман. Хуллас, федерацияга ягона тил ҳукмрон бўлиши мумкин эмас. Бу ҳақда Владимир Ленин ўз вақтида оғоҳлантириб ўтган, классик демократия макони бўлиши кичкинагина Швейцария ҳам федерациясида — давлатлар иттифоқида учта давлат тили борлигини яқиний мисол қилиб кўрсатган, ундан ибрат олишга чорлаган.

Лойиҳанинг «Иттифокнинг тузилиши» деган иккинчи бўлими 1-моддасининг биринчи қисмида «Жумҳуриятларнинг ССЖИ Иттифоқидаги аъзолиги ихтиёрий» дейилиши ахширо, лекин Иттифокдан чиқиши мумкинлиги ҳақида сўз юритилмагани ташвишланарлидир. Ҳуқуқий жиҳатдан аниқлик ва тиниқлик бўлиши учун шу модданинг мазкур қисми «Иттифок аъзоси ўз хоҳишига, истасан қандай ҳеч бир тўқнашмас эриши Иттифокдан яқин кетиш ҳуқуқига эга» деган сўзлар билан тўлдирилиши шарт деб ҳисоблайман. Акс ҳолда бир-икки йилдан бери кўриб туришимиз, Асосий Қонуннинг 73-моддасида «Иттифокдош жумҳурият ССЖИдан ўз ихтиёрига кўра эркин чиқиш ҳуқуқига эга» деб ёзиб қўйилган бўлса-да, марказ референдум ўтказишни талаб қилмоқда, ҳатто ССЖИ Олий Кенгаши бу ҳақда мумжал бир қонун ҳам эълон қилдики, ҳозир бу қонун кўпчилигини ҳатто эсидан ҳам чиқиб кетаёзди.

1-модданинг иккинчи қисмида «Шартномада қатнашувчи жумҳуриятлар бевосита ёки бошқа жумҳуриятлар таркибига Иттифокқа кириладилар» дейилади. Бу ерда ҳуқуқий жиҳатдан ноаниқликка йўл қўйилган. Чунки Иттифок таъсис этувчи жумҳуриятлардан иборат бўлади, булар субъект дейилади. Субъектлар таркибиди мутхор тузилмалар Иттифокнинг субъекти бўлмайди, балки жумҳуриятнинг акралмас қисми бўлади. Янги Иттифок Шартномасининг лойиҳаси ССЖИнинг субъектлари бўлиши иттифокдош жумҳуриятларнинг Олий Кенгашларига юборилиши етарли эди. Бу Олий Кенгашлар Шартнома муҳокамасига кириладилар қатнаштирилади, қандай ўтказида, бу уларнинг ўз ички ишидир.

Масалан, РСФСР ёки Озарбайжон Олий Кенгашларининг иродаси улар таркибидан мутхор тузилмалар учун ҳам тўла тааллуқли ва қонунийдир. Масалалар ҳуқуқий жиҳатдан шундоқ ёндашилса, ортқиқча тушунмовчиликлар, ўзидан юқори давлат ташкилотини четлаб ўтишлар бўлмайди, конституцион тартиб-қонда сақланади. Сессиямика, мамлакатда ўз бераётган ўзбошимчиликларга ССЖИ ўн бешта иттифокдош жумҳуриятдан иборат бўлиб, мутхор тузилмалар шулар таркибига эканини унуттиш ҳам сабаб бўлиб, албатта. Афтидан, лойиҳа барча миллий тузилмаларга юборилганлига қараганда марказ Иттифокқа кимлар аъзо бўлишини билмади ва кимлар аъзоликка лойиқ, деган масалалар ҳам аниқ бир фикрга эга эмас.

Лойиҳада «ССЖИ Иттифокга кирувчи жумҳурият фуқароси аини пайтда ССЖИ фуқаросидир» дейилади. Бунга аниқлик киритиш керак. Масалан, Ленинградлик ёки Киевлик фуқарога қўйилмаган фуқарога қўйилмаган талабдан фарқ қилади. Чунки уларнинг урф-одатлари, турмуш тарзлари, одоб-ахлоққа бўлган қарашлари ҳам ҳар хил. Демак, ҳар бир жумҳурият фуқаросининг ўзига хос жиҳатлари мавжуд, бундан кўз юмиб бўлмайди. Демак, фуқаролар ҳар хил экан, мустақил давлатлар иттифокда ҳам ягона фуқаролик мақоми бўлиши мумкин эмас. Лекин ССЖИ Иттифокга кирувчи барча

жумҳуриятларнинг фуқароларининг ҳуқуқлари Иттифокни ташкил этган ҳамма мустақил давлатларнинг ҳудудлари доирасида ҳимоя қилинади, дейиш мумкин ва лозим.

Лойиҳада Шартнома қатнашчиларининг ваколатлари ҳақида мутлақо сўз юритилмади. Бироқ Иттифокнинг ваколатларида шунчалик эркинлик берилганки, агар 8 қисмдан иборат 5-модданинг ҳаммаси ҳам ҳозирги шаклида қучга киритилмаган бўлса, у ҳолда Шартнома қатнашчилари ўзларининг бутун ишон-ихтиёрларини қўш қўллаб марказга топшириб қўйган, марказ олдида сиёсий, ҳуқуқий, иқтисодий ва бошқа жиҳатлардан таслим бўлиб, Мустақиллик декларацияларида илгари сурилган ҳуқуқларини қайта бой бериб, ўзларининг мақомларини вилоят даражасига тушириб қўйган бўлур эдилар. Унда қўзда тутилмаган Иттифок мустақил давлатларнинг иттифоқи бўлмай, балки амалда вилоятларнинг йиғиндисидан иборат унитар давлат бўлур эди.

Бу моддани тузатмай шу ҳолда қолдирилса, аминманки, биронта ўз мустақиллигини қадрловчи жумҳурият Шартномани имзоламайди. Ахир, ўзиниғ ўйлаб кўринг, агар Шартнома қатнашчилари марказга Конституция қабул қилиш, унга ўзгартиришлар ва қўшимчалар киритишдан тортиб то маданият ва маориф соҳасига ҳам раҳбарлик қилишни топшириб қўйсалар, ўзлари нима билан шуғулланади, фақат кўрсатмаларни сўзсиз ба-

нди эътибориниғни 6-модданинг иккинчи қисмига қаратаман, унда бундай дейилади: «Ҳар бир жумҳурият ССЖИ Иттифоқи билан битим тузиш йўли билан унга ўзининг айрим ваколатларини қўшимча тарзда бериши, Иттифок эса барча жумҳуриятларнинг розилиги билан улардан бирига ёки бир нечасига улар ҳудудида рўёбга чиқариш учун ўзининг айрим ваколатларини бериши мумкин». Бу гаплар шу қадар мавҳум ва чигалки, уларни амалга ошириш аяммақолдир. Биринчидан, бу жумҳуриятларда гўё Иттифок бошқаю, жумҳуриятлар ундан ташқаридаги алоҳида бир нарсалардек ҳуло-са чиқиб қолган. Ахир, Иттифок шу жумҳуриятларнинг ўзи-ку? Нима, жумҳурият ўзи билан ўзи битим тузадими? Мантқиқ кўрмайман бу ерда.

Қолаверса, нима учун жумҳурият Иттифокга «ўзининг айрим ваколатларини қўшимча тарзда бериши» керак экан? Нима, ўз ваколатларини ўзи амалга оширолмайдими? Ёки бўлмаса нима учун Иттифок жумҳуриятларнинг «бирига ёки бир нечасига ўзининг айрим ваколатларини бериши» керак экан? Нима, Иттифок ўз ваколатларини ўзи адо этолмайдими, ўз ваколатларини бажара олмайдиган Иттифокни тузишга ҳожат бормикин? Менинг фикримча, агар янги Иттифок Шартномаси тузиладиган бўлса, унинг қатнашчилари ҳар борада тенг ваколатларга эга бўлишлари керак. Шартнома ягона бўлиб, унга қўшимча битимлар бўлиши мумкин эмас.

Лойиҳанинг юқорида мен тилга олган сатрлари, афтидан, А. Лукьяновнинг ССЖИ Олий Кенгаши сессиясида сўзлаган нутқларидан

жумҳурият манфаати ҳамдир. Мен илгари су-раётган таслиф Бирлашган Миллатлар Ташкилотига аъзо бўлган мамлакатлар томонидан ҳар йили тўланадиган бадалга ўхшади.

Лойиҳадаги «Қонуналар» деб аталувчи 9-модда шундайки, агар шартномага унга қатнашувчи жумҳуриятлар имзо чексалар, ўзларининг мустақилликларини бой берадилар. Олий Кенгашлари томонидан қабул қилинган Давлат мустақиллиги Декларацияларини амалда инкор этиладилар, мустақил давлатлар иттифоқини тузамайдилар, ақсича, номига Иттифок деб атайиб келинаётган унитар давлатни қайтадан яна бир бор тасдиқлаб берадилар. Фикримни шу билан қатъий қилиб, рад этиб бўлмас тарзда исботлайманки, ушбу 9-модда турғунлик даври аини қиёмига чиққан паллада, яъни 1977 йилнинг 7 октябры кунин қабул қилинган Конституциянинг 73, 74 ва 75-моддаларининг йиғиндисиридир. Ҳатто Лойиҳадаги моддала унитарликка итти-лиш янада қучлиқоридир. Конституциянинг ўша моддалари тақдорланган Лойиҳанинг 9-моддасида шундай гога илгари суриладики, жумҳуриятда ички ҳил қонунлар ҳукм суради, бири жумҳуриятиники, иккинчиси Иттифокқа оид. Жумҳурият қонунлари Иттифокқа берилган масалаларни ҳал қилиш ҳуқуқига эга эмас, жумҳурият қонунлари Иттифокқа берилган масалалар бўйича юқори чиқарган фармонлар адолатли-адолатсиз бўлишдан қатъи назар тўхтатиш ҳуқуқидан маҳрум.

«ССЖИ Иттифокнинг унинг ўз ҳуқуқ доирасига киритишган масалалар юзасидан қабул қилган қонунлари устун бўлади ва барча жумҳуриятларнинг ҳудудларида ижро этилиш мажбурийдир» дейилади 9-модданинг ик-

• Ёзувчи йўлари

ИТТИФОҚ ШАРТНОМАСИНИНГ ЛОЙИҲАСИ ҲАҚИДА ШАХСИЙ МУЛОҲАЗАЛАР

жарадиларми? Унда уларнинг мустақил давлат эканликлари қақда қолади? 5-моддада давлат ҳокимияти, бошқарув, иқтисодиётнинг деярли ҳамма соҳалари тилга олинганки, мен қидира-қидира саноқдан четда қолган бирор соҳани, яъни Шартнома қатнашчилари ўз ваколатларида қолдирадиган бирор соҳани топа олмадим. Масалан, «Умумий валютга асосланган ягона молиявий, кредит ва пул сиёсатини ўтказиш» марказ ихтиёрига берилса, унда мустақил давлатнинг мустақиллиги қаерда қолади? Қани менга топиб беринчи, ҳозир Ер юзидида ўз пулгига эга бўлмаган бирорта давлат бормикин? Йўқ, албатта. Ҳамма давлатлар аввало ўз хазинасига ва пулга эга. Ҳатто «қоқоқ, ярим мустамака, чор Русиянинг вассали» деб камситилган ўзбек хонликлари — Бухоро амриклари ва Хи-ва хонлиги ҳам ўз хазинасига, зарбхонасига, ва, табиийки, пулгига эга бўлган. Шунингдек, 1920 йили улар ўрнида вужудга келган ўзбек халқ давлатлари Бухоро ва Хоразм жумҳуриятлари ҳам ўз хазинасига, пулга эга бўлган. Бошқаларни билмайдим, бизлар бу аъёнаимизни давом эттиришимиз мумкин ва лозим.

Яна шу 5-моддада «мамлакатининг иқтисодий ривожланиш стратегиясини белгилаш» ҳақида сўз юритилгани ноўриндир. Мамлакатнинг бутунги аҳоли улкан ҳудудда иқтисодий маъмурий-бўйруқбозлик билан бошқариб бўлмаслигини кўрсатиб турибди. Масалан, ҳозир мамлакат бўйича қуришни бошлаб қўйиб, чала ташлаб кетилган ишшоот ва қорхоналарнинг «бахоси» 20 миллиард сўмдан ортиқдир. Аминманки, ҳавога совурилган бу маблагнинг каттагина қисми жумҳуриятимиз меҳнатчиларининг мангали тери билан топишган. Энди бундай исрофгарчиликка йўл қўймайлик. Шу сабабдан ҳам янги Иттифок Шартномасида сиёсий масалалар билан бир қаторда иқтисодий соҳада ҳам жумҳуриятларнинг реал мустақиллиги қонунан ҳимоя қилиниши шарт.

Яна шу 5-моддада «жумҳуриятлараро ҳамкорлики мувофиқлаштириш» ҳақида сўз боради. Менингча, бундай ҳамкорликини жумҳуриятлар марказ иштирокисиз ўз ташаббуслари билан бошлаш ҳуқуқини ўзлариди сақлашлари зарур. Бешта қўшни жумҳурият раҳбарларининг Олмаотадиган учрашуви шунга яқини бир мисолдир. Ҳар борада ҳам марказ розилигини олишга одатланиш бора-бора ташаббусни сўндиради, марказдагиларда эса бизларсиз ҳеч бир иш битмайди, деган калон-димоголик қайфиятини вужудга келтиради.

Шу модданинг охирида «Иттифокнинг ваколатлари барча жумҳуриятларнинг розилигисиз ўзгартирилиши мумкин эмас» дейилади. Бунда ҳуқуқий жиҳатдан мавҳумлик бор. Ҳўш, бу ўрнида жумҳурият дейилмаганда иттифокни таъсис этувчи субъектлар, яъни мустақил давлатларни тушуниш керакми ёки улар таркибиди мутхор жумҳуриятлар ҳам на зарда тутилолмакдан, бунга аниқлик киритиш шарт. Чунки ҳуқуқий ҳужжатда ҳаммаси аниқ бўлиши зарур. Иккинчидан, шу ўрнида Иттифокни таъсис этувчи ҳар бир субъект, яъни мустақил давлат марказ томонидан эид қарилган, лекин унинг манфаатларига эид қонун ва қарорларга «вето» қўйиш ҳуқуқи ёзилиши шарт. Акс ҳолда «мутлоқ кўпчилик овоз» билан бирор мустақил жумҳурият манфаатига эид ҳужжатлар қабул қилиниши ҳўтимолдан ҳўли эмас. Вето қўйиш ҳуқуқи мустақилликнинг биринчи белгиси ва нафолатдир. Умуман, янги Иттифок Шартномасида ҳар бир мустақил жумҳуриятнинг veto қўя олиши ҳақида махсус модда бўлишини шарт деб биламан. Етмиш йиллик тарихимиз ва ССЖИ Олий Кенгаши сессияларининг фаолияти veto қўйиш ҳуқуқига эга бўлишимиз жуда ҳам зарурлигини тасдиқлаб тур-тибди.

6-моддада «Жумҳуриятлар Иттифок идораларини биргаликда шакллантириш... орқали ССЖИ Иттифокнинг ваколатларини амалга оширишга қатнашадилар» дейилади умумий тарзда. Биринчидан, «амалга оширишга қатнашиш» билан «амалга ошириш» ўртасида еру осмонча фарқ бор. Бу билан айтмоқчиманки, ССЖИ Иттифокнинг ваколатларини амалга оширишда жумҳуриятларнинг ўрни ва ҳиссаси тенглик асосида қатъий нормалар билан белгиланиши ана шу янги Иттифок шартномасида ўз ифодасини топиши керак. Иттифокчиликми, демек иттифокчиларнинг ваколатлари ҳар борада теппа-тег бўлсин.

бирида илгари сурган гоёси руҳида эдики, «Шартномани аввалгига айрим жумҳуриятлар имзолайдилар, бошқалари эса вақти келиб уларга қўшибаверадилар».

Лойиҳанинг «Мулкчилик» деб аталган 7-моддасида ҳам жумҳуриятларнинг ҳуқуқлари-рини чеклашга иттилий мавжуд. Жумладан, жумҳуриятнинг мулки икки турга бўлинармиш, бирига жумҳурият эгаллик қилса, иккинчиси Иттифок ҳукмронлик қилармиш, Иттифок ваколатларини амалга ошириш учун керакмиш. «Ерга, унинг ерости бойликлари ва бошқа табиий ресурсларига» эгаллик му-носабатларини жумҳуриятларнинг қонунлари билан тартибга солиб туриш Иттифок вако-латларини рўёбга чиқаришга тўқсизлик қил-маслиги керак» эмиш! Наҳотки, Иттифокнинг жумҳурият қонунлари тартибга сола билмай-диган ваколатлари бўлса? Унинг ваколатлари жумҳуриятлар томонидан бериладими ёки ўзи ваколатини яратиб оладими?

Менингча, Иттифок манфаатларини жум-хурият ваколатларидан айрича тушуниш хато. Лойиҳанинг асосий нуқсонларидан бири ҳам — Иттифокни алоҳида бир нарсга деб тушуниш, масалан, Шартнома, дейлик, йи-гирмата жумҳурият имзо қўйган тақдирда, Иттифокни улар устидан турувчи ҳукмфар-мон, бош ҳарфлар билан ёзилувчи, алоҳида устун ҳуқуқларга, ваколатларга, имтиёزلарга эга бўлган йигирма биринчи давлат деб ту-шунишдир. Ваҳоланки, Иттифок уни таъсис этувчи жумҳуриятларнинг ўзиндир. Мен шун-дай тушунаман ва шундай бўлиши керак деб ҳисоблайман. Мабоодо, жумҳуриятимиз ўз ҳудудидиғи ҳуқуқини қўлга киритмаса, бу нарсга янги Иттифок Шартномасида ифодаси-ни топмаса, қосамиз икки дунёда ҳам оқар-майди.

6-модда бўйича ҳам яна таъкидлайманки, жумладан ҳар бир сўзининг маъносига ҳар то-монлама ва чуқур ёндашсак, теран тушунасак, «Иттифокнинг ваколатларини амалга ошириш-да жумҳуриятларнинг иштироки» деган ибора-да мантқиқий эидидийт бор, ахир, Иттифок де-гани аини шу жумҳуриятларнинг ўзи-ку, жумҳуриятлардан ташқарида Иттифок деган нарсга йўқ. Агар шундай тушуниладиган бўл-са у ҳолда Иттифок ҳўким, жумҳуриятлар то-бе бўлиб қолади, яъни жумҳуриятлар вассал, бошқача айтганда, мутхорият мақомида бўлиб, Иттифок улар устидан турувчи ҳўким-га айланиб қолади. Қўринадик, Лойиҳанин тузувчи ёки тузувчиларнинг мақсоди марказ билан жумҳуриятлар орасидиғи муносабатни «юқори-қуйи» тарзида ўрнаттириб, Оврүпо-ча атама билан тушунтирсак, «вертикал ало-қа» гоёсини тикиштирмоқдалар. Ваҳоланки, бу — Иттифок қонунига эидидир. Иттифок қо-нуни эса тенгликка асосланиди, бунда муно-сабатлар ёнма-ён ўрнатилмади; Оврүпача ата-ма билан тушунтирсак, «горизонтал алоқа» акидасига таянади. Масалан, бунга Украина билан Россия ёки Ўзбекистон билан Украина ўртасида тузиладиган шартномаларни мисол қи-либ кўрсата бўлади.

Лойиҳадаги мутлақ кўпчилик моддаларнинг биринчи қисмида айтилган фикрларни уларнинг иккинчи ва ундан кейинги қисмларида илгари сурилган ниятлар йўқча чиқариб юборади. Бу фикр-нинг «Солиқлар ва йиғимлар» деб номла-нувчи 8-модда тўла тасдиқлади. Ушбу мо-дданнинг биринчи қисми «жумҳуриятлар ўз бюджетларини мустақил белгилайдилар, жум-хурият солиқларини ва йиғимларини жорий қилдилар» дейилса, иккинчи қисмидаги «ССЖИ Иттифок ваколатларини амалга оши-риш учун Иттифок солиқлари ва йиғимлари жорий этилади, жумҳуриятлар билан бир-галикда умумийтфок дастурларини амалга ошириш учун улуш ажратмалари белгила-нади» дея жумҳуриятнинг мустақиллиги амалда инкор қилинади. Чунки мустақил давлатда ик-ки хил турдаги солиқ ва йиғимлар бўлмайди, яъни бир марта ўзи учун, иккинчи марта «юқо-ри» учун солиқ ундирилмайди, бу вассаллик-нинг ҳудди эидидир.

Агар чиндан ҳам тенг ҳуқуқликка асослана-диган жумҳуриятлар иттифоқи тузилаётгани бўлса, 8-модданинг биринчи қисми янги Ити-фок шартномасидан ўрин олиши мумкин. Шу билан бирга бу моддага «Ҳар бир жумҳурият шартномада белгиланган миқдорда (катта жум-хурият катта миқдорда, кичик жумҳурият кичик миқдорда) умумийтфок харажати учун унинг бюджетига улуш ажраталади» деган ма-ънодаги қўшимча киритилиши зарур. Айтмоқ-чиманки, ҳар бир жумҳурият ўз ўйида ўзи мустақил аини пайтда Иттифок манфаатини ҳам унутмайди, чунки Иттифок манфаати бу

Абдуқаҳҳор ИБРОҲИМОВ.

ИТТИФОҚ ШАРТНОМАСИНИНГ ЛОЙИҲАСИ ҲАҚИДА ШАХСИЙ МУЛОҲАЗАЛАР

кинчи қисмида. Бу иттифокдош жумҳурият-лар қабул қилган Мустақиллик декларация-сига, шу жумладан, жумҳуриятимиз Олий Кенгаши сессияси томонидан қабул қилган Мустақиллик декларациясининг 4-моддасига мутлақо эидидир. Маълумки, унда қатъий қи-либ ёзилганки, ССЖИ Олий Кенгаши қабул қиладиган қарорлар ва бошқа ҳужжатлар Ўз-бекистон ССЖИ Олий Кенгаши сессиясида тас-диқлангандан кейин қуча қириши мумкин. Демак, лойиҳа қабул қилинғудек бўлса, Мус-тақиллик декларациясининг бекор қилган бў-ладими. Аминманки, 463 халқ депутати ақд-лий билан овоз берган бу муқаддас тарихий ҳўжжат ўз кучида мангу қолажак, ҳар қандай шароитда ҳам 463 халқ депутатиимиз ўз сўз-ларидан қайтмайдилар, улар орқасида йигир-ма миллионли халқ турибди. Қолаверса, ин-сонга хос субўт деган ҳилқат ҳам бор дунё-да, келаяк олдида маъсулият деган нарсга ҳам бор зиммаимизда.

9-модданинг охириги қисмида «жумҳурият норозилик билдиришга ҳақлидир» дейилади. Норозилик дегани рад этиш деган сўз эмас, албатта. Вето қўйиш ҳуқуқига эга, дейилса, мана бу бошқа нар. Чунки, масалан, «Орол ку-рият» дея бир неча жумҳурият томонидан кўп марта норозилик билдирилдию, лекин марказ инобатга олмади. Шунга асосланиб, Лойиҳадаги «норозилик» калимаси юпатиш учун айтилган шунчаки бир сўз деб тушу-наман, ҳоло.

ҲОКИМИЯТ ва бошқарув идораларининг қандайлигига қараб давлат муста-қиллиги, вассаллиги ва ярим мустамака-ми бемалол айтиш мумкин. Лойиҳадаги «Ҳо-кимият ва бошқарув идоралари» деб аталув-чи III бўлим ўзининг моҳияти эътибори билан брезневча Конституциянинг V, VI, VII, VIII ва IX бўлимларини асосан тақдорлайди, мен бу йилги моддама-модда қиёслаб аниқлаб чиқдим.

Энди таҳлилга ўтаман. Лойиҳанинг 10-моддасида, жумладан, бундай дейилади: «Ит-тифок ҳўкимияти ва бошқарув идоралари жумҳуриятларнинг кенг вакиллиги асосида шакллантирилади». Бундаги «кенг вакиллиги» ибораси мавҳум бир тушунча. 1922 йилдан бери, яъни «эски» Иттифок шартномаси ту-зилгандан бери ана шундай «кенг вакилли-ги» қондаси қоғозда қолиб келмоқда, чунки «кенг вакиллиги» умумий бир гап бўлиб, мар-каз зиммасига аниқ бир маъсулият юкламай-ди, ҳар бир жумҳурият учун тенглик асосида вакиллик нормаси белгиланмаган.

ССЖИ унитар давлат бўлиб келганлигига ту-бааб шуки, 1936 йилги сталинча Конститу-циясида ҳам, 1977 йилги брезневча Консти-туцияда ҳам Иттифок парламенти Иттифок Кенгаши ва Миллатлар Кенгаши тар-зида тузиладиган. Иттифок Кенга-ши халқларнинг кўпсонли ёки камсон-ли эканлиги ҳўлатидан, масалан, кўпсонли халқ фойдасига ҳал қилиш учун йўлаб топил-ган бир нарсасидир. Ҳар бир миллат халқаро муносабатларда ўз соили ёки кўп соили бў-лишдан қатъи назар, фақат биттадан овозга эга, Лойиҳада ана шу исбот талаб қилмайди-ган қонда бузилган, ақсичасига иш тутулиб, яна Иттифок Кенгаши, яна Миллатлар Кенга-ши, деган ўз умирини ўтиб бўлган, яшагча но-болитиғи 60-70 йиллик тарихимиз исботлаб қўйган нарсалар тикиштирилмоқда.

11-модданинг учинчи қисмида «Миллатлар Кенгашида ССЖИда яшовчи барча халқлар-нинг вакилликка нафолат берилади» дейили-ши турли аҳоли ишовчи жумҳуриятларни но-қулай аҳволга солиб қўйиши мумкин. Масал-ан, Ўзбекистонда бир эланинг 17 кишидан иборат вакиллари яшайди, у эланинг тарихий ватани бошқа жойда. Дунёдаги баъзи давлатларда мамлакат па-рламентида ўз депутатига эга бўлиши учун аҳолининг қандаи 1 фозини ташкил этиши талаб этиб қўйилган. Масалан 20 миллиони жумҳуриятда Олий Кенгаш депутатига эга бўлиши учун камсонли аҳоли қандаи 200 минг кишига эга бўлиши лозим. Умуман олганда, Иттифок шартномасида депутатлар ҳақида сўз юритилиши номомадир, чунки бу ҳар бир объект мустақил давлат эркин тарзда ҳал қиладиган ўз ички ишидир.

Лойиҳанинг 12 ва 13-моддаларида ССЖИ Президенти ва ССЖИ вице-президенти лаво-зимлари ҳақида сўз юритилди. Тў-ғри, унитар давлатларда бундай ла-возимлар бўлиши табиий. Мустақил давлатларнинг иттифокда уларнинг бошлқ-ларидан иборат Президентлар кенгаши ту

Бундан ярим аср муқад-дам Фаргона водийси бўйлаб янги, булбулзабон шoirнинг қўшиқлари машҳур бўлиб кетди. Унинг қўшиқлари тўй-ҳашамларда ҳам, «оқ олтин» далаларида ҳам севиб айтиладиган, тўқин ва фаровон ҳаёт умидида тунни тонгга меҳнат билан ўтаётган ки-шиларга олам-олам қувонч берадиган бўлди. Бу роҳат-нижон қўшиқларнинг муал-лифи ҳали номи кўпчилик-ка яхши таниш бўлмаган Зо-киржон Холмухаммад ўғли Ҳабибий эди.

Замондошларининг айтиш-ларича, 1938 йилда Фаргона водийсида бўлганида, Усмон Юсупов шарафига берилган концертларда Ҳабибийнинг ўнлаб қўшиқлари янграган ва улар жумхурият комму-нистларининг саркотибига гоёт манзур бўлган экан. У Ҳабибий билан танишиб, шoirнинг фавқуллоҳда кам-тар ва олижаноб, истеъдод-ли ва билимдон инсон экан-лигига амин бўлган, уни ўзи билан жумхурият пойтахтига олиб келган. Шу кундан бошлаб Ҳабибий Ўзбекистон филармониясида адабий эмакдош бўлиб хизмат эта бошлаган.

Уша кезларда Алишер На-воий таваллудининг 500 йил-лигини оламшумул миқёс-да нишонлаш борасида ҳам жиддий ишлар бошланган эди. Навоий қўмитаси тузи-либ, ўзбек классик адаби-ятининг билимдонлари Тош-кентга олиб келинди. Ҳаби-бий домла ҳам ўзининг қал-амкаш дўстлари Боқий, Анисий ва Сайфий билан бирга шу қўмитада кутлуг юмуш билан шугуллана бош-лади. Шу таразда Ҳабибий Тошкентдаги қайноқ адабий ҳаёт қучоғига кириб келди.

Зокиржон Холмухаммад ўғли Андижон вилоятига қа-рашли Қўқонқиллоқда, бун-дан роса 100 йил аввал 1890 йилда туғилди. Унинг отаси Холмухаммад Муса ўғли камбағаллик орқасида тах-сил оломай, саводли бў-ломай қолган минглаб ки-шиларнинг бири эди. Лекин унинг юрагига шеърятсиз, асқисиз, мусиқасиз турол-майдиган қўқонқиллоқнинг қо-ни жўшиб тургани учун у Қўқонқиллоқда секин-аста туғилиб бораётган маданий муҳитдан баҳраманд бўлиш-га, ўғлини эса шу қил-лоқда оқилган мадрасага берди. Мадрасада Зокиржон-нинг бахтига Лутфий ва На-воий, Мукимий ва Фуқрат ижодини пухта билган, ўзи ҳам классик ўзбек қўшиқ-ларини моҳирлик билан ижро-этган мулла Мамад Асқар ўғли сабоқ бера эди. Зо-киржон бу мадрасада тах-силни тугатган, дастлаб Ан-дижондаги жоме мадрасаси-да, сўнг Қўқондаги Мингсий мадрасасида билим ола бош-лади. Аммо 1906 йилда, ота-

лар Қўқонқиллоқда ҳам йўқ эмас эдилар.

Ҳабибий дунёга келган кезларда Андижонда Абду-раззоқ Билий, Муштабир син-гари шoirлар эл озгига ту-шиб, улар қаламга мансуб газа-л ва мухаммаслар Қў-қонқиллоқда ҳам етиб бор-ган эди. Қўқонқиллоқ, Жа-лолобод, Арслонбоб ва Бо-зорқўрғоннинг серкатон йў-лида жойлашгани учун улар ва улар «тўғарагига» дахл-дор санъаткорлар тез-тез Ҳа-бибий туғилган қиллоққа ҳам қўниб, шеърят ва му-сиқа кечаларини ўтказар эдилар. 1876 йилда Қўқон-қиллоқда Маманазар қори ва Сокида отин олдасида ту-ғилган Зокиржон — истеъ-додли Зокиржоннинг улгай-и-ши билан хилват қиллоқ Ан-дижоннинг адабий марказла-ридан бирига айланди. Ҳа-бибий, Анисий, Махмурий, Ғарийб сингари бўлажак шо-ирлар ана шу адабий муҳит-дан озука олдилар.

Ичкилобга қадар ўзбек адабиети ана шундай адабий тўғарақларда намол топди. Бундай тўғарақларда наво-ийхонлик, бедилхонлик сип-пари адабий сабақлар мун-тазам туш олд: мушoirлар-да ёш шoirлар ўз истеъ-

додларини синодан ўтказиб, ижод «сирларини» ўрганди-лар; бастакорлар, созанда ва хонандалар улар ёзган га-залларни ашула тарзида халққа етказиб турдилар. Ҳабибий бутун умри давоми-да ана шундай нафис маж-лислардан руҳ ва завоқ би-ли ва илҳом олиб йшди.

Муътабар мактабдан ўтган ёш шoir 1913 йилда ўзига Ҳабибий тахаллусини танлаб олади ва шу даврдан бошлаб шoirлик қаламини чарчлаб

ҳатдан замон талабига жа-воб беришга қодир газа-л эди. Ҳабибий домла битта-битта ўша ўпирилишни тўл-дирилди, томошабин жонига теккан, арзон, ярамас, ножа-норасо, гоғий ва бадий ғариб қўшиқлар ўрнига янги, замонабон, тўлақонли, халқ кутгандай гўзал газа-ллар ёзар эди. Секин-секин шу йўсинда репертуар тозалана, янгилана борар эди. Ҳаби-бий қўшиқ учун янги газа-ллар яратганларнинг ҳамши-

дан замондошларидан инсон-лик гурурини уйғотганга ин-тилади. Инсон номига муно-сиб ишлар қилишга даъват этади, инсонлик улуг фа-зилатлардан ташкил топиш-ни уқдириб, шу фазилатлар-нинг марварид тизмасини тас-вир ва таъриф этади.

Ҳабибий бошқа бир газа-лда ёзади:

Уйласанг, дунё тилсиму турли бойлик — қоникот,
Ҳар ким ўз таъбияга лойиқ олган захру набот.

диллар мусоффо бирлашиб.
Канча мушкулларини ҳал қилди қазиб зўр-зўр канал,
Бўлди мўл ҳосилга қон,
Чўл бирла дарё бирлашиб.
Ташланб сув қурмаган қирга,
Адирга сув бериб,
Боғу бўстон қилдилар
Бир канча доно бирлашиб...

Ҳабибий бундай замонавий мазмун билан йўғрилган га-залларида халқнинг ички-лобдан кейин ўтган йўлига назар ташлаб, барча тарихий ютуқ ва силжиллар киши-ларнинг катта мақсад ва олий ният йўлида бирлаш-гани натижасида қўлга кири-тилганини кўриб қувонади. Айни пайтда у турмушдаги турли зиддиятлардан ҳайрат-га келади, кишиларни ҳаёт-даги тенгсизликларни бар-тараф этишга қақиради. Шо-ир ёзади:

Кенг жаҳон бўлмиш кураш майдони, билмади, сир надур,
Шонли инсон бир томону-даҳру даврон бир томон.
Бир-бирига найзаболандур,
Бани одам кўринг,
Илму урфон бир томону жаҳлу нодон бир томон.
Ҳах бўлур айшу ҳузур гах бўлур тамга асир,
Шоди хандон бир томону зору гирён бир томон.

Шoirнинг бундай ташвиш билан тўла газа-ллари бутун ҳам ўз қимматини йўқотма-ган, аксинча уларда тасвир этилган муаммолар халқ кўн-тартибига турибди. Шoirнинг учун ҳам бутун биз севишли шoir асарларини ўқир экан-миз, улардаги ўлмас қадри-ятларнинг беқиёс тасвирдан завоқ-завоқ олиб билан бир-га у берган ўғитларга ҳам амал қилиб, қучайиб бораёт-ган иллатларга қарши метин кучга айланишимиз лозим, деган хулосага келамиз.

Абдусеки, Ҳабибий яша-ган даврда адабиётга раҳ-барлик қилиш ниқоби остида классик меросга, арузга, барҳаёт арузнавис шoirлари-мизга қарши кураш очил-ди. Аммо шунга қа-рамай, Ҳабибий ўзининг ул-кан истеъдоди билан клас-сик адабиётнинг ҳаётбахш нафасини янги ўзбек адаби-яти тинимсиз уфуриб тур-ди. У ана шу фазилати — ўзбек классик ва совет ада-биётлари ўртасида жонли қўприк вазифасини адо эти-ши билан маданиятимиз та-рихига бир умрга қолувчи хайрли ишларни амалга оширди. Шoirнинг учун ҳам биз ҳассос ўзбек шoirи бир асрга тўлган ушбу қутлуг айёмда унинг хотираси ол-дида таъзим қиламиз.

Наим КАРИМОВ,
филология фанлари номзо-ди.

ЭЪЛОН ВА БИЛДИРУВЛАР

ДИКҚАТ!

Ўзбекистон ташқи иқтисодий фаолият банки ва валюта бўйича ким ошди савдоси ўтказиш қўмитаси шунинг хабар қиладики,

1990 йил 24 декабрда
ТОШКЕНТ ШАҲРИДА ВАЛЮТА БЎЙИЧА КИМ ОШДИ САВДОСИ БЎЛИБ ЎТАДИ

Валюта бўйича ким ошди савдосида сотиладиган маб-лағларнинг манбалари бўлиб валюта бўйича ким ошди савдоси қўмитасининг руҳсати бўлган давлат қорхонала-ри, муассасалари ва ташкилотларининг балансидаги ва ба-лансдан ташқаридаги маблаглари иштирок этади.

СИЗЛАРГА ВАЛЮТА БЎЙИЧА КИМ ОШДИ САВДОСИДА ҚАТНАШИШНИ ТАКЛИФ ҚИЛАМИЗ

Валюта бўйича ким ошди савдосида сизнинг қор-хонангиз валюта сотиб олиши ва ўзининг валюта маблагларининг бир қисmini сўмларга келишилган нархда сотиши мумкин.

Валюта ким ошди савдосида қатнашишни истаган қор-хона, муассаса ва ташкилотлар, буюртма хат билан ари-заларини икки нусхада ушбу манзилгоҳга юборишларини сўраймиз:

Тошкент шаҳри, Т. Шевченко кўчаси, 29-уй. Индекс: 700015. Ўзбекистон жумхурият ташқи иқтисодий фаоли-ят банки. Ким ошди савдоси қўмитаси деб ҳошиявий белги қўйилсин.

Буюртмалар фақат ушбу ким ошди савдосига тегишли. Валюта бўйича ким ошди савдосида қатнашиш учун 1990 йил 17 декабрдан келиб тушган ариза-лар ҳақли деб топилади.

Чет эл валютасини сотиб олувчилар ким ошди савдо-сини йилнинг 200 сўм пул ўтказишлари шарт. Ўзбеки-стон жумхурият ташқи иқтисодий фаолият банкнинг счё-ти № 96021205. Тошкент (МФО 805238). Ўз аризаларига тўловчи банк белгиси бор тўлов топширғинининг нусхасини ҳам юборишлари шарт.

Валюта қиймати чет эл валюта сўмларига ҳисобланади. Ким ошди савдосида сотиладиган чет эл валютасининг минимал қиймати — 20 минг сўм чет эл валютасини ва сотиб олишнинг минимал қиймати 5 минг сўм чет эл валютасини ташкил қилади.

Ким ошди савдосида сотилган чет эл валютаси қийма-тига солиқ солинамиз.

Валюта бўйича ким ошди савдоси қўмитасига ўз вақ-тида келиб тушмаган буюртма хатлар учун Ўзбекистон жумхурият ташқи иқтисодий фаолият банки жаавобгар эмас.

Телефон орқали маълумотлар: 55-18-82, 54-88-52, 54-48-69.

ВАЛЮТА БЎЙИЧА КИМ ОШДИ САВДОСИ ЎТКАЗИШ ҚЎМИТАСИ.

ТОШКЕНТ ВИЛОЯТИ ХАЛҚ ТАЪЛИМИ ХОДИМЛАРИНИНГ МАЛАКАСИНИ ОШИРИШ ОЛИЙ БИЛИМҲОҶИ КАФЕДРАЛАР БЎЙИЧА ПРОФЕССОР-ЎҚИТУВЧИЛАР ТАРКИБИДАГИ БУШ ЛАВОЗИМЛАРГА

ТАНЛОВ ЭЪЛОН ҚИЛАДИ

ЎЗБЕК ТИЛИ ВА АДАБИЕТИ

КАФЕДРАСИГА:

кафедра мудири (профессор ёки доцент);
доцент — (1);
катта ўқитувчи — (3);
ТИЛЛАР КАФЕДРАСИГА:
кафедра мудири (профессор ёки доцент);
катта ўқитувчи — (5) — рус, инглиз, немис, қозоқ, француз тиллари бўйича);
ТАБИЙ ФАҲЛАР ВА ЭҲМ КАФЕДРАСИГА:
кафедра мудири (профессор ёки доцент);
катта ўқитувчи — (1);
Таиллов мудири — эълон чиққан кундан бошлаб йигирма кун.

Ҳужжатлар қуйидаги манзилга юборилсин: 700064, Тошкент шаҳри, Педагогика кўчаси, 64-уй. Телефонлар: 55-83-07, 55-33-28.

ЭШИТМАДИМ,

ДЕМАНГЛАР!

СССР эктрасенслар уюш-масининг аъзоси, кучли био-ток соҳибаси

ҚЛАРАБОНУ

ШИФОЛАШ

СЕАНСЛАРИНИ

ЎТКАЗАДИ

Бош оғриғи, қанд касал-лиғи, ошқозон-ичак касалли-ғи, асаб, ўқусизлик, қон босими, қўл ва оёқ оғриғи, тери касалликлар билан оғриганлар, ўт пуфғи ва бўйрагиди тош йиғилганлар, қар, қўзи оғизлар ва бош-қа хасталиқларга учратган беморлар шифо топишлари мумкин.

Сеанслар якшанбадан таш-қари ҳар кун соат 18.30 дан 22 гача ўтказилади.

Манзилмиз: Тошкент шаҳ-ри, 1-уй. Ўзбекистон Ёзув-чилар уюшмаси биносиди.

Тошкент давлат педагогика олий билимгоҳи жамоаси билим-гоҳининг ўзбек тили ва ада-биёти ўқитиш усулшунослиғи кафедраси доцент М. Шамсие-вага онаси

Манзура
ҒУЛОМОВАнинг
вафот этганлиги муносабати билан чуқур таъзия изҳор қилади.

Тошкент давлат педагогика олий билимгоҳи жамоаси билим-гоҳининг ўзбек тили ва ада-биёти ўқитиш усулшунослиғи кафедраси доцент М. Шамсие-вага онаси

Манзура
ҒУЛОМОВАнинг
вафот этганлиги муносабати билан чуқур таъзия изҳор қилади.

Тошкент давлат педагогика олий билимгоҳи жамоаси билим-гоҳининг ўзбек тили ва ада-биёти ўқитиш усулшунослиғи кафедраси доцент М. Шамсие-вага онаси

Манзура
ҒУЛОМОВАнинг
вафот этганлиги муносабати билан чуқур таъзия изҳор қилади.

Тошкент давлат педагогика олий билимгоҳи жамоаси билим-гоҳининг ўзбек тили ва ада-биёти ўқитиш усулшунослиғи кафедраси доцент М. Шамсие-вага онаси

Манзура
ҒУЛОМОВАнинг
вафот этганлиги муносабати билан чуқур таъзия изҳор қилади.

Тошкент давлат педагогика олий билимгоҳи жамоаси билим-гоҳининг ўзбек тили ва ада-биёти ўқитиш усулшунослиғи кафедраси доцент М. Шамсие-вага онаси

Манзура
ҒУЛОМОВАнинг
вафот этганлиги муносабати билан чуқур таъзия изҳор қилади.

Тошкент давлат педагогика олий билимгоҳи жамоаси билим-гоҳининг ўзбек тили ва ада-биёти ўқитиш усулшунослиғи кафедраси доцент М. Шамсие-вага онаси

Манзура
ҒУЛОМОВАнинг
вафот этганлиги муносабати билан чуқур таъзия изҳор қилади.

Тошкент давлат педагогика олий билимгоҳи жамоаси билим-гоҳининг ўзбек тили ва ада-биёти ўқитиш усулшунослиғи кафедраси доцент М. Шамсие-вага онаси

Манзура
ҒУЛОМОВАнинг
вафот этганлиги муносабати билан чуқур таъзия изҳор қилади.

Факт ва шарҳ

ИБН СИНО ВОРИСЛАРИ

● Академик Павлов номидagi Халқлар дўстлиги ордени Самарқанд давлат тиббиёт олийгоҳи ташкил топганига 60 йил тўлди.

Шуни таъкидлаш керак-ки, олийгоҳ ўрта Осиёда би-ринчи бўлиб шифокорлар тайёрлашни бошлаб берган билим маскани ҳисобланади. Собиқ талабалар эндиликда жумхуриятимиздагина эмас, Иттифоқимизнинг турли бур-чақларида ҳам фаолият кўр-сатишяпти. Дастлабки йили олийгоҳда тўрт доцент ва ўн икки нафар ўқитувчи иш бошлаган бўлса, ҳозир бу ерда 1 минг 52 нафар про-фессор ва олим ёшларга таълим бермоқда. Талабалар соини 5 ярим мингдан ошиб кетган. Ўтган давр мобай-нида билим масканида 112 киши докторлик, 620 киши номзодлик диссертацияла-рини ёқлади. 21 минг нафар талаба орасидан Социалистик Меҳнат Қўрамоначлари, ака-демиклар етишиб чиқди.

Самарқанд Давлат тибби-ёт олийгоҳи юбилейига бағ-

Ўзбекистон соғлиқни сақ-лаш вазири С. Бахромов, Са-марқанд вилоят партия ко-митетининг биринчи ко-тиби, халқ депутатлари вилоят Кенгаши раиси П. Абдурахмонов йиғил-ганларни ўзига хос тўй муносабати билан табрик-лашди. Олийгоҳ ректори, профессор Н. Камолов билим маскани босиб ўтган шонли йўл ҳақида маъруза қилди.

Ф. ТОШЕВ,
«Совет Ўзбекистони» мухбири.

Маданий алоқалар мустаҳкамланмоқда

Маълумки кейинги пайт-ларда Ўзбекистон билан Хи-той ўртасидаги маданий алоқалар ривожланиб бор-моқда. Хитойлик санъат усталари тез-тез жумхурия-тимизга таширив буюриб ажойиб намоишлар кўрсат-моқдалар. Ўтган йили Хитой диққ санъати усталари Тош-кентда намоиш этган ранг-баранг чиқишлар кўпчилик-нинг ёдида. Яқинда ялк маротаба Хитойнинг Цанлинь вилоятидан болалар қўшиқ

ва рақс ансамбли республи-камиз пойтахтига таширив буюрди. Ёш ижрочилар жумхурият Халқ таълими, Маданият вазириликлар Хитой бўйича ўтказилган ёш ижро-чилар кўрин-конкурсининг лауреатлари эканлигини ҳам таъкидлаб ўтмоқчиман.

Хуллас, хитойлик ёш санъаткорларнинг бу галги чиқишлари ҳам тошкентлик-лар томонидан жуда муно-сиб кутиб олинмоқда.

Суратда: хитойлик ёш ижрочилар.

лиги билан ажралиб туради. Масалан, миллий ва замо-навий ўйинлар, қўшиқларни ижро этган болалар Хитой бўйича ўтказилган ёш ижро-чилар кўрин-конкурсининг лауреатлари эканлигини ҳам таъкидлаб ўтмоқчиман.

Хуллас, хитойлик ёш санъаткорларнинг бу галги чиқишлари ҳам тошкентлик-лар томонидан жуда муно-сиб кутиб олинмоқда.

Суратда: хитойлик ёш ижрочилар.

ҲОЙДАЛИ МУЛОҚОТ

● Кейинги вақтда жум-хуриятимиз Президенти чиқарган Фармонлари иж-роси юзасидан дастлабки қадамлар ташланмоқда. Булар ўқитувчи ва ўқув-чилар моддий аҳволини яхшилашга қаратилган.

Пойтахтимизнинг Октябрь районидаги 40-мактабда ўт-казилган мулоқотга ноҳия барча мактаблари раҳбарла-ри, шаҳар ва район халқ таълими бўлимларидан масъ-ул ходимлар, мутахассислар тақлиф этилган эди. Мактаб-

даги таълим-тарбия, ўқитиш жараёнилари, таълимгоҳ мо-ддий-техника базаси комплекс ўрганиб чиқилган, давра суҳ-батлари уюштирилди. Унда халқ таълимининг долзарб масалалари юзасидан фикр-лар алмашинди. Ўқитувчи-

ларга яратиб берилиши ло-зим бўлган меҳнат шaroнла-ри, ижтимоий ва маиший қу-лайликлар ҳусусидаги баҳс-ларда кўпчилик иштирок эт-ди.

Саволларга жумхурият Президент Кенгаши аъзоси, Вазирлар Маҳкамаси раиси ўринбосари Э. Самандаров, жумхурият халқ таълими ва-

зири К. Юсуповлар жаовб қайтаришди.

Бундай мулоқот ҳар то-монлама фойдали эканлиги таъкидланди, уни ҳар ойда бир марта барча районларда ўтказиб туришга келишиб олинди.

А. МАННОПОВ,
«Совет Ўзбекистони» мух-бири.

Бош муҳаррир ўринбосари Т. Н. НАЖМИДИНОВ.

Ўзнома муҳарририяти: Ҳ. ИКРОМОВ, Н. М. МАЖИДОВ, С. МУХАММАДЖОНОВ, С. Ф. МУХИДИНОВ, М. Қ. МУХСИМОВ (бош муҳаррир ўринбосари), В. Т. ОДИЛОВ, М. Қ. ПИРМАТОВ, Р. Қ. ТУРСУНОВ, А. С. УСМОНОВ, М. ХАЙРУЛЛАЕВ, Ж. ХОЛҚОСИМОВ, Э. С. ХУЖАЕВ (масъул котиб), М. ШЕРБУТАЕВ, О. ХИКМАТОВ.

БИЗНИНГ МАНЗИЛГОҲИМИЗ: 700083, Тошкент, Ленинград кўчаси, 32.

БҲЛИМЛАР: Муштарийлар фикрини ўрганиш ва хатлар — 33-21-43, 33-54-55, 33-53-16, 33-53-20, 33-53-21, 33-11-49, 33-54-06; партия турмуши — 33-34-69, 33-69-49, 33-53-97, 33-57-19, 33-55-70; сановат, қурилиш ва транспорт — 33-47-80, 33-81-48, 33-53-14, 33-54-09, қишлоқ хўжалиги — 33-76-04, 33-07-20, 33-53-15, 33-53-70, совет қурилиши — 33-15-20, 33-57-20, 33-54-18, фан, маданият ва халқ таълими — 33-44-51, 33-57-21, адабиёт ва санъат — 33-20-36, 33-12-56, 33-54-35, 33-55-16, ахборот ва спорт — 33-14-24, 33-55-17, ахлоқ-одоб — 33-54-29, фельетонлар — 33-54-27, безатниш — 33-57-22.